

Õiguskantsler

Hr Urmas Reinsalu
Justiitsministeerium
info@just.ee

Teie 29.05.2017 nr JUM/17-0659/-1K

Meie 07.07.2017 nr 18-2/170863/1702974

Eelnõu elatise võlgnike survestamiseks

Austatud justiitsminister

Täna võimaluse eest esitada arvamusi [täitemenetluse seadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõule](#). Kuigi eelnõuga kavandatud meetmed ja nende mõju nii elatisvõlgnikele kui ka kolmandate isikutele on tavapäratult intensiivsed, võib seda tänast probleemi ulatust arvestades mõista. Seletuskirjas toodud andmed, et väga suur hulk lapsevanemaid (ligikaudu 8900 võlgnikku) ei maksa oma lapsele (üle 11 000 lapse) elatist, ning et elatise võlgnevuste kogusumma on peaaegu 52 miljonit eurot, on murettekitav. Elatis on mõeldud lapse igapäevaseks toimetulekuks, mistõttu on tõesti oluline, et laps saaks vajalikku ülalpidamist koheselt. Lapse õigus saada ülalpidamist ületab oma olulisuselt suure osa vanemate heaoluõiguseid ja –vabadusi ning teatud ulatuses ka kolmandate isikute majandushuve.

Arvestades, et elatise küsimusi arutatakse ja otsustatakse sageli koos vanemate hooldusõiguse ja suhtluskorra kindlaksmääramisega, palume samaaegselt hoogustada ka nende teemadega tegelemist. Õiguskantsler pöördus juba [27.03.2015](#) justiits- ja sotsiaalministrite poole lapse suhtlusõiguse täitmise probleemidega. Need probleemid on jätkuvalt lahendamata. Kui suureneb vanemate tegeliku lepitamise osakaal, võib see ühtlasi vähendada tahtmatust oma lapsele elatist maksta. Lisaks tõime Teile 24.01.2017¹ saadetud kirjas välja erinevad probleemid täiturite praktikas elatise nõuete täitmisel. Küsimusi tekitab kohtutäiturite praktika, kus ühe elatise kohtulahendi täitmiseks alustatakse mitut eraldi täitemenetlust, kui kohtulahendiga on elatis välja mõistetud sama võlgniku mitmele lapsele. Samuti on probleemne täiturite praktika, kus täitekulude võlgnevuse sissenõudmiseks alustab kohtutäitur uut täitemenetlust (ühes õiguskantslerile esitatud juhtumis edastas kohtutäitur oma täitekulude võlgnevuse nõude täitmiseks teisele kohtutäiturile), mis toob kaasa lisakulud võlgnikule. Palusime Teil analüüsida TMS-i ja KTS-i muutmise vajadust ka seoses sellega, et TMS-i ja KTS-i normid ei anna selget vastust, kas elatise täitemenetluses saab täitekulude tasumist nõuda lapselt kui sissenõudjalt.

Eelnõus valitud meetmete rakendamiseks on valitud kohtu ja kohtutäituri kaalutusõigust võimaldavad normid. Sellist lahendust võib toetada, kuna võimaldab vältida seaduse imperatiivsusest tuleneda võivaid ebaproportsionaalseid tagajärgi. Õiguskantsleri töös on ilmnunud, et just viimati kirjeldatud [täitemenetluse seadustiku](#) § 26¹ lg 4 ls 2 järgal kujul sunniraha määramine („Esmakordsel määramisel ei ole sunniraha väiksem kui 192 eurot ega

¹ Meie 24.01.2017 kiri nr 16-4/170043/1700324.

suurem kui 767 eurot, korduval sunniraha määramisel ei ole sunniraha suurem kui 1917 eurot.“) võib samuti kaasa tuua vanemale ebaproportsionaalselt koormava rahalise kohustuse. See võib lõppastmes kahjustada ka lapse majanduslikku toimetulekut, seda iseäranis siis, kui sunniraha määratakse korduvalt. Teeme ettepaneku anda lapse suhtluskorra tagamise juhtudel kohtutäiturile kaalutusõigus määrata konkreetse juhtumi vajadust arvestav sunniraha suurus.

Palume seletuskirjas täiendavalt selgitada, kes täpselt on kavandatava TMS § 117¹ lõikes 1 nimetatud tuvastamiskohustusega isikud. Kuigi muudatuse eesmärk on mõistetav, ei selgu selle tegelik ulatus ja mõju kolmandatele isikutele. Siis, kui elatise tasumise riisiko läheb võlgnikult üle kolmandale isikule, peab kõikidel juhtudel olema selge, et nii tehes ei riivata sellise kolmanda isiku õiguseid või vabadusi ülemääraselt. Pigem on sellise kohustuse koht valdkondlikus seaduses.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise